

PROTECȚIA PROPRIEI IMAGINI IN ERA DIGITALĂ: SOLUȚII JURISPRUDENȚIALE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

PROTECTION OF THE ONE'S IMAGE IN THE DIGITAL ERA: CASE-LAW REMEDIES OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

CZU: 342.721:341.645(4-672 UE) <https://doi.org/10.5281/zenodo.7869770>

Diana SÂRCU¹

ABSTRACT. *Research from the last decade shows that a significant number of European countries have developed a regulatory framework according to which the right to Internet access is protected in law by constitutional guarantees applicable to the freedom of expression and to the freedom to receive ideas and information; is considered inherent to the right to access information and communication protected by national constitutions; and includes the right of every person to participate in the information society as well as the obligation of states to guarantee people's access to the Internet. This leads us to the idea that the set of general safeguards that protect the freedom of expression is also valid for the right to unhindered access to the Internet. If the protection safeguards are equivalent, then does the posting of content (information) in the virtual environment have equivalent consequences, compared to other media, in terms of immediate impact on the private life of a specific person, such as life history, personal photos, pictures of children? What is certain is that the notion of private life, protected under Article 8 of the European Convention on Human Rights, embeds elements related to a person's identity (e.g., the name), image (the photograph), physical and mental integrity. The guarantee provided in this regard under Article 8 of the Convention aims at ensuring the individual's personal development without any external interference, as well as the development of one's personality in relation with peers. At the same time, given its accessibility and ability to store and spread a vast amount of information, the Internet irrefutably ensures wide public access to news. The possibility offered to individuals to express themselves in the virtual environment represents today an unprecedented way of exercising freedom of expression, protected under Article 10 of the Convention. In such circumstances, it is clear that national authorities are summoned to a more prudent balancing exercise of the two interests at stake. To guide this complex exercise, we will proceed to an analysis of the general principles concerning the protection of the image in the exercise of the freedom of expression by a third party (including in the virtual environment) (I), the protection of the image of public figures (II), and the protection of the image of children (III).*

¹ Diana SÂRCU, doctor habilitat în drept, prof. univ., Universitatea de Stat din Moldova, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3405-888X>, e-mail: sircu@yahoo.com

Keywords: *Internet, private life, image, access to information, freedom of expression, European Convention on Human Rights, European Court of Human Rights.*

Societatea actuală, fie ea națională sau internațională se confruntă cu cel mai puternic drog virtual departe de ai fi găsit încă leacul contra dependenței – Internetul. Se pare că nici nu există tentative de a-i găsi vreun remediu sau înlocuitor. Aparent ”laboratoarele” legislative, determinate de evoluția rapidă a noilor tehnologii, caută soluții, pe alocuri dinamice și fragmentate, de a reglementa utilizarea echilibrată a Internetului. Cercetările de acum 10 ani demonstrează că un număr important de state europene au degajat o legislație regulatorie care prevede că dreptul de acces la Internet teoretic este protejat de garanții constituționale aplicabile în materia libertății de exprimare și a libertății de a primi idei și informații, care este considerat ca fiind inerent dreptului de a accede la informația și comunicarea protejată de constituțiile naționale și care include dreptul fiecăruia de a participa în cadrul societății informaționale și obligația statelor de a garanta accesul cetățenilor la Internet [1, § 31]. Aceasta ne conduce la ideea că ansamblul garanțiilor generale care protejează libertatea de exprimare este valabil și pentru dreptul de acces fără piedici la Internet. Dacă garanțiile de protecție sunt echivalente, sunt oare echivalente ca impact imediat și consecințele celor postate (informațiile) în mediul virtual, spre deosebire de alte mijloace media, asupra vieții private a unei persoane concrete, cum ar fi istoria vieții, fotografiile personale, poze ale minorilor? Odată informația aruncată - Internetul este rapid, omniprezent, global și ... nu uită nimic. Convergența care se iscă între 2 interese concurente este tot mai aprigă. Oferim protecție sporită libertății Internetului (de exprimare) sau vieții private: dilema intrigantă a erei digitale: 10 sau 8?

Cert noțiunea de viață privată, protejată de articolul 8 al Convenției europene a drepturilor omului (în continuare – Convenția) [2] este o noțiune largă, nefiind susceptibilă de a fi cuprinsă într-o definiție exhaustivă. De fapt, niciun articol din Convenție nu definește vreun drept sau nu enunță vreo definiție sau calificare. Conținutul sau întinderea protecției oferite de un drept prevăzut de Convenție este rezultatul proiecției jurisprudențiale a Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg (în continuare – Curtea). Prin urmare, potrivit hotărârilor Curții viața privată înglobează elemente ce se referă la identitatea persoanei (de exemplu, numele), imaginea (fotografia), integritatea fizică și psihică. În egală măsură, viața privată implică dreptul de a trăi în mod privat departe de atenția nedorită [3, § 95]. Garanția oferită în această privință de articolul 8 al Convenției are ca obiectiv principal asigurarea dezvoltării personale a individului fără vreo ingerință nedorită exterioară, precum și a personalității fiecăruia în relațiile cu semenii săi. Interesant este faptul că fiecare persoană are o opinie despre întinderea vieții private și această impresie depinde de trăsăturile psihologice ale ei, dar și de tradițiile care există într-o societate la o anumită etapă istorică [4, p. 158].

Pe de altă parte, datorită accesibilității și capacității sale de a păstra și răspândi o imensă cantitate de informații, Internetul asigură incontestabil accesul larg al publicului la actualitate. Acum posibilitatea oferită indivizilor de a se exprima în mediul virtual constituie un mijloc fără precedent de exercitare a libertății de exprimare, protejată de articolul 10 al Convenției [5, §§ 49 și 52]. În asemenea circumstanțe este clar că autoritățile naționale sunt chemate la un exercițiu mai prudent al balanței celor două interese în joc. Pentru a ghida acest exercițiu complex vom proceda la o analiza a principiilor generale de protecție a imaginii cu ocazia exercitării libertății de exprimare de către un terț (inclusiv în mediul virtual) **(I)**, protecția imaginii persoanelor publice **(II)**, protecția imaginii minorilor **(III)**.

I. Imaginea fizică a unui individ este unul dintre atributele principale ale personalității sale, pentru că ea exprimă individualitatea și originalitatea sa, deosebindu-l de semenii. Prin urmare, publicarea unei fotografii a unei persoane în media sau spațiu virtual, va constitui o interferență în viața sa privată, deoarece fotografiile (imaginile) pot conține informații foarte personale, chiar intime cu privire la o persoană sau familia sa. Chiar și o fotografie neutră ce însoțește un text care-l pune într-o lumină proastă pe un individ, constituie o intruziune gravă în viața privată a unei persoane ce nu-și dorește publicitate [6, § 131].

Dreptul omului la protecția imaginii sale constituie astfel una din condițiile esențiale ale dezvoltării sale personale. Acest drept presupune :

- dispunerea și păstrarea imaginii sale,
- refuzarea difuzării imaginii sale,
- opunerea la captarea, conservarea și reproducerea imaginii sale [7, § 89].

Pentru a determina dacă o publicație/ postare aduce atingere vieții private a unei persoane, Curtea va ține cont de mai multe criterii non exhaustive [8, § 166] raportate la circumstanțele fiecărui caz în parte:

- contribuția la o dezbatere de interes general [9, § 59];
- notorietatea persoanei vizate;
- comportamentul anterior al persoanei în cauză;
- conținutul, forma și repercusiunile publicației [9, § 41];
- modul în care informația/fotografia a fost obținută;
- scopul în care a fost utilizată fotografia sau va fi utilizată în viitor [10, § 42];
- gravitatea sancțiunii impuse pentru cel ce a postat/publicat poza.

La examinarea unei cauze de imixtiune în viața privată, Curtea va acorda o atenție particulară faptului dacă persoana în cauză și-a dat consimțământul pentru publicare sau nivelului de intruziune pe care-l suscită fotografia publicată/postată [11, § 59]. De asemenea, Curtea a remarcat pe bună dreptate că aprecierea gradului de intruziune este dictat și de mijlocul utilizat, precizând că media audiovizu-

ală are de cele mai dese ori un efect imediat mult mai mare și puternic decât presa scrisă [12, § 79]. Evident rolul mass-mediei, indiferent de mijloacele utilizate, constă în a comunica informații și idei asupra chestiunilor de interes general, în spiritul respectării cu bună-credință a îndatoririlor și responsabilităților pe care aceasta o implică. Anume în cadrul acestui exercițiu democratic titularul libertății de exprimare nu trebuie să depășească limitele convergenței protecției reputației și a drepturilor altora. Așadar atunci când Curtea este chemată să se pronunțe asupra conflictului dintre aceste două drepturi protejate în mod egal de Convenție, ea va pune în balanță cele două interese în joc, ținând cont de faptul că aceste drepturi merită *a priori* același respect [13, § 111]. Prin urmare, și marja de apreciere, recunoscută statelor ar trebui în principiu să fie aceeași în ambele cazuri [14, § 106]. Curții îi va reveni sarcina să verifice dacă statul, în cadrul obligațiilor sale pozitive, ce rezultă din articolul 8 al Convenției, a menajat un just echilibru între dreptul persoanei la respectarea vieții sale private și dreptul părții adverse la libertatea de exprimare, protejate de articolul 10 din Convenție. Dacă autoritățile naționale au operat un just echilibru între aceste două drepturi, în spiritul criteriilor degajate de jurisprudența Curții (prezența interesului general, notorietatea persoanei vizate, obiectul reportajului, comportamentul anterior al persoanei în cauză, conținutul, forma, repercursiunile publicației, circumstanțele speței), atunci doar motive serioase poate conduce Curtea de a se substitui autotităților naționale în raționamentul judiciar [15, § 57].

II. Deci, articolul 8 protejează, cu intensitate diferită persoane private și publice: chiar și în cadrul interacțiunii dintre o persoană și terți, posibil și într-un context public, poate exista o zonă acoperită de viața privată [16, § 83]. Aici totuși se cere a se face distincția dintre o persoană publică și cea necunoscută publicului larg. Desigur că persoanele private necunoscute pot pretinde o protecție mai largă a vieții sale private decât cele publice. În pofida acestui fapt, în anumite circumstanțe, o persoană notorie publicului, se poate prevala de o ”speranță legitimă” de protecție și de respectare a vieții sale private [14, § 97]. Într-o serie de spețe, Curtea a avut ocazia să constate că fotografiile din domeniul așa-numitei prese ”de senzație”, au ca obiectiv mai curând să satisfacă curiozitatea publicului în ceea ce privește viața strict privată a unor persoane, decât să se înscrie în scopul unor dezbateri publice [17, § 40]. În asemenea cazuri, de cele mai dese ori ele sunt făcute într-un climat de hărțuire continuă, implicând pentru persoana vizată un puternic sentiment de intruziune în viața sa privată, chiar de persecutare [11, § 59].

Totuși este de menționat că chiar dacă divulgarea informațiilor asupra vieții private a persoanelor publice urmărește în general un scop mai mult de divertisment decât educativ, ea contribuie la varietatea informației puse la dispoziția publicului și beneficiază indiscutabil de protecția articolului 10 din Convenție. Această protecție poate eventual ceda în fața exigențelor articolului 8 dacă

informația în cauză este de natură privată sau intimă și nu există niciun interes public în difuzarea ei [13, § 131]. Cu alte cuvinte, dacă situația nu implică nicio dezbateră politică sau publică, iar fotografiile publicate, precum și comentariile care le însoțesc, se referă în mod exclusiv la detaliile vieții private a persoanei și sunt făcute doar pentru a satisface curiozitatea unui public limitat, atunci în asemenea caz libertatea de exprimare implică o interpretare mai restrictivă [18, § 31]. Spre exemplu, în speța *Von Hannover contra Germaniei* [11], reclamanta, prințesa Caroline de Hannover, a cerut jurisdicțiilor naționale de a interzice orice publicație a pozelor sale asupra vieții private, făcute de paparazzi și apărute în revistele germane pe motiv că ele aduc atingere vieții sale private și propriei imagini. Curtea a constatat încălcarea în speța a articolului 8 pe motiv că publicul nu deține un interes legitim de a ști unde se află reclamanta și cum ea se comportă în general în viața sa privată, chiar dacă ea apare în locuri publice și în pofida notorietății ei. În ochii Curții, chiar dacă acest interes al publicului ar exista, asociat cu interesul comercial al revistelor ce publică poze și articole, acesta cedează în fața dreptului reclamantei la protecția efectivă a vieții sale private. Astfel orice persoană, chiar și cunoscută marelui public, trebuie să poată beneficia de o speranță legitimă de protecție și respectare a vieții sale private, iar criteriile definite de jurisdicțiile interne pentru a distinge o ”personalitate absolută a istoriei contemporane” de una ”relativă” nu au fost suficiente pentru a asigura o protecție efectivă a vieții private a prințesei, și aceasta ar fi trebuit să beneficieze în circumstanțele speței de acea speranță legitimă de protecție efectivă. *A contrario*, în *Von Hannover nr. 2* [14] și *nr. 3* [19] Curtea a concluzionat neîncălcarea articolului 8 pe motivul tocmai că jurisdicțiile naționale au procedat la un just echilibru circumstanțiat între dreptul societăților editoriale la libertate de exprimare și dreptul reclamanților la respectarea vieții lor private, atașând o importanță primordială chestiunii de a ști dacă fotografiile, examinate în lumina articolelor însoțitoare, aduc o contribuție unei dezbateri de interes general.

Într-o altă speță, *Mqn Limited contra Marii Britaniei* [20], un cotidian național a publicat un articol ce se referea în detalii la cura de dezintoxicare urmată de un model foarte celebru. Articolul era însoțit de poze făcute pe ascuns în proximitatea centrului narcomanilor anonimi pe care îl frecventa acest model. Mai mult ca atât, urmare a unei scrisori adresate ca reacție din partea avocatului modelului, același cotidian a publicat alte două articole, ilustrate de o fotografie similară, în care critica modul de viață dus de model, și plângerea adusă de ea pentru încălcarea dreptului la viață privată. În fața Curții Europene, cotidianul s-a plâns de încălcarea dreptului său la libertate de exprimare pentru motivul că în ordinea juridică internă Camera Lorzilor a constatat că publicarea celor 2 articole, precum și fotografiile în cauză, au încălcat viața privată a modelului și a impus cotidianul la plata ”onorariilor de rezultat” convenite între model și avocații săi în această procedură. În consecință, Curtea a constatat neîncălcarea articolului

10 din Convenție pentru faptul obligării cotidianului la plata despăgubirilor pentru încălcarea obligației de discreție în privința modelului, considerând motivele avansate de Camera Lorzilor ca fiind convingătoare: pozele au fost captate pe ascuns și erau de natură dureroasă, nefiind necesare pentru garantarea credibilității textului, iar interesul public era să fie suficient satisfăcut prin publicarea doar a faptelor esențiale referitoare la dependența și tratamentul persoanei. Pe de altă parte, Curtea a constatat încălcarea articolului 10 pentru obligarea revistei la plata ”onorariilor de rezultat” ale avocaților părții adverse, deoarece modelul era o persoană bogată și ea nu risca totuși să fie exclusă de către instanțele judiciare pentru rațiuni pecuniare, iar obligarea cotidianului la plata onorariilor de rezultat nu era proporțională scopului vizat și prin urmare excedarea marjei largi de apreciere oferite statelor în această materie.

În cazul în care autoritățile naționale pun în balanță ambele interese concurente și răspund criteriilor enunțate, degajate de jurisprudența Curții în materie, ea poate să nu vadă motive serioase de a se substitui jurisdicțiilor interne. Este cazul speței *Lillo-Stenberg și Saether contra Norvegiei* [21], în care reclamantii, un muzician și o actriță celebră s-au plâns de publicarea, fără consimțământul lor a unui articol pe două pagini despre căsătoria lor, însoțit de 6 fotografii, în care figurau mireasa la brațul tatălui său, mirele, domnișoarele de onoare sosind pe insulă cu o barcă și proaspeții căsătoriți ce reveneau pe jos pe continent traversând lacul pe trepte de pietre, căsătoria având loc în plin aer, pe o insulă, accesibilă publicului larg, în fiordul din Oslo. Curtea Supremă din Norvegia a dat o hotărâre defavorabilă cuplului, apreciind că aceștia s-au căsătorit într-un loc accesibil publicului, iar articolul și pozele nu erau nici ofensatorii, nici negative, punând în balanță cele două interese concurente. Ținând cont de marja de apreciere de care dispun jurisdicțiile naționale în materie, Curtea Europeană a estimat că acestea nu au încălcat în speță obligațiile pozitive dictate de articolul 8 din Convenție.

În fine, faptul că fotografia unei persoane și informațiile au fost deja publicate, deci se află deja în domeniul public, aceasta nu exclude în mod automat protecția articolului 8, în special dacă cel interesat nu a divulgat informațiile în cauză și nici nu și-a dat consimțământul pentru divulgarea lor [22, p.52]. Curtea a considerat că indiferent de faptul dacă informațiile litigioase erau deja cunoscute publicului larg, o nouă difuzare a ”informațiilor publice” trebuia totuși analizată în lumina dreptului reclamantului la respectarea vieții sale private [18, § 48].

III. În ceea ce privește minorii și respectarea imaginii lor, Curtea a precizat că un exercițiu al justului echilibru apropiat cere de a lua în calcul vulnerabilitățile particulare inerente copiilor, prin faptul că divulgarea informațiilor cu privire la identitatea lor poate avea repercusiuni mai grave asupra demnității și bunăstării lor decât în cazul adulților [22, p.52]. În aceste cazuri sunt necesare garanții juridice speciale de protejare a vieții private ale minorilor. Bunăoară recenta speță *I.V.Ț. contra României* [23], Curtea a constatat o încălcare cu privire la un inter-

viu televizat a unei copile de 11 ani, realizat fără consimțământul părinților săi și fără măsuri adecvate pentru protejarea identității sale. Din cauza acestui interviu, care se referea la decesul unui coleg de clasă, copila a fost supusă unor hărțuiri și a trecut printr-un stres emoțional. Curtea a concluzionat că autoritățile judiciare naționale (de apel) au examinat în mod superficial justul echilibru dintre dreptul reclamantei la viață privată și dreptul entității difuzoare la libertatea de exprimare. Cât privește interviul propriu-zis, Curtea a fost de acord că era vorba de o chestiune de interes public, doar că aceasta trebuia examinată în lumina circumstanțelor că reclamanta era minoră și că consimțământul parental necesar nu fusese dat. În plus, Curtea a amintit că chiar dacă un reportaj aduce o contribuție la o dezbatere publică, divulgarea informațiilor private, astfel ca identitatea unui minor care a fost martorul evenimentelor tragice, nu trebuie să conducă la un abuz din partea libertății editoriale și trebuie să fie justificată, aceste elemente fiind cu atât mai mult importante în speță, copila nefiind martorul evenimentelor în cauză. Prin urmare, Curtea și-a exprimat dubiile cu privire la relevanța pentru o dezbatere de interes public a opiniei unui copil care nu a fost martorul celor întâmplate.

În cauza *Bogomolova contra Rusiei* [24], Curtea, constatând încălcarea articolului 8, pe lângă lipsa consimțământului părintelui de a publica poza copilului său, s-a focalizat pe repercusiunile pe care această publicație era susceptibilă să le aibă asupra copilului și părinților săi. În speță, poza copilului a fost publicată pe pagina principală a unei broșuri al cărui scop viza informarea populației despre eforturile întreprinse de autoritățile locale pentru protejarea orfanilor și asistența familiilor doritoare de adopție. Reclamanta (mama copilului) a invocat că publicarea neautorizată a pozei fiului său aduce atingere vieții lor private și de familie. Curtea în raționamentul său a insistat asupra impresiilor și concluziilor false susceptibile să fie făcute în legătură cu această poză, asociate cu ideea că copilul nu ar avea părinți sau ar fi fost abandonat de părinții săi, și efectul pe care aceasta ar putea să îl aibă asupra percepției publice referitoare la relațiile dintre reclamantă și fiul ei.

Într-o speță nu mai puțin interesantă, *Reklos și Davourlis contra Greciei* [10], Curtea a constatat încălcarea articolului 8 nu numai pentru faptul că pozele unui nou-născut au fost făcute fără consimțământul părinților săi, dar mai curând pentru faptul că negativele au fost conservate fără acordul părinților. Pozele au fost făcute imediat după nașterea bebelușului în interiorul steril al clinicii, acolo unde aveau accesul doar medicii și infirmierele, de către un fotograf profesionist. Curtea a fost de acord că pozele îl prezentau pe micuț din față fără nicio tentă degradantă susceptibilă să-i aducă vreo atingere personalității sale. Totuși elementul predominant în speță a fost circumstanța că fotograficul a păstrat negativele fără acordul părinților. Curtea a considerat că imaginea nou-născutului a rămas astfel captivă sub o formă identificabilă și ar putea face obiectul unei exploatare ulterioare, contrar voinței titularului său și/sau a părinților săi.

Dimpotrivă, în cauza *Kahn contra Germaniei* [25], Curtea a ajuns la concluzia că autoritățile naționale nu și-au încălcat obligațiilor lor pozitive în privința reclamantilor, doi copii ai unui fotbalist celebru, și le-au acordat o protecție suficientă. Speța se referă la publicarea cu mai multe ocazii a fotografiei celor doi în două mari reviste în pofida interdicției generale pronunțate de un tribunal. Ei s-au plâns de faptul că jurisdicțiile naționale nu le-au acordat suma integrală cerută în calitate de despăgubiri. Curtea a constatat neîncălcarea articolul 8, considerând în particular că autoritățile germane le-au acordat 68% din suma reclamată, iar Curtea federală de justiție a precizat în hotărârea sa că copiii, ai căror față era blurată, nu erau identificabili pe poze, decât prin prezența părinților lor și prin textul alăturat și că nu ei erau subiectul principal al știrilor, reportajele fiind centrate pe relația părinților lor după divorț. Astfel Curtea de la Strasbourg a subscris concluziilor făcute de tribunalele germane potrivit cărora natura pozelor nu cerea acordarea unei compensații suplimentare pe care o reclamau cei 2 minori.

Referințe bibliografice:

1. Hotărârea *Ahmet Yldirim c. Turciei*, 18 decembrie 2012 [citată 1.02.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-115401%22%7D>
2. Convenția europeană a drepturilor omului, 4 noiembrie 1950 [citată 4.02.2023]. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ROM.pdf
3. Hotărârea *Smirnova c. Rusiei*, 24 iulie 2003 [citată 4.02.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-65823%22%7D>
4. Sârcu D. s.a. *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului versus Republica Moldova. Concluzii și recomandări*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017.
5. Hotărârea *Cengiz și alții c. Turciei*, 1 decembrie 2015 [citată 6.02.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-158948%22%7D>
6. Hotărârea *Rodina c. Letoniei*, 14 august 2020 [citată 6.02.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-202437%22%7D>
7. Hotărârea *Lopez Ribalda și alții c. Spaniei*, MC, 17 octombrie 2019 [citată 6.02.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-197095%22%7D>
8. Hotărârea *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy c. Finlandei*, MC, 27 iunie 2017 [citată 8.02.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-175218%22%7D>

9. Hotărârea *Gourguénidzé c. Géorgiei*, 17 octombrie 2006 [citată 8.02.2023]. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-77519%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-77519%22]})
10. Hotărârea *Rekloset Davourlis c. Greciei*, 15 ianuarie 2009 [citată 8.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-90616%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-90616%22]})
11. Hotărârea *Von Hannover c. Germaniei*, 24 iunie 2004 [citată 10.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-66402%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-66402%22]})
12. Hotărârea *Pedersen și Baadsgaard c. Danemarcei*, MC, 17 decembrie 2004 [citată 10.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-67819%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-67819%22]})
13. Hotărârea *Mosley c. Marii Britaniei*, 10 mai 2011 [citată 10.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-104712%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-104712%22]})
14. Hotărârea *Von Hannover (n° 2) c. Germaniei*, MC, 17 februarie 2012 [citată 10.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22dmdocnumber%22:\[%22900155%22\],%22itemid%22:\[%22001-109027%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22dmdocnumber%22:[%22900155%22],%22itemid%22:[%22001-109027%22]})
15. Hotărârea *Palomo Sánchez și alții c. Spaniei*, MC, 12 septembrie 2011 [citată 10.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-106176%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-106176%22]})
16. Hotărârea *Couderc și Hachette Filipacchi Associes c. Franței*, MC, 10 noiembrie 2015) [citată 11.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-158855%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-158855%22]})
17. Hotărârea *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) c. Franței*, 23 iulie 2009) [citată 11.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-93788%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-93788%22]})
18. Hotărârea *Hájovský c. Slovaciei*, 1 iulie 2021 [citată 11.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-210766%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-210766%22]})
19. Hotărârea *Von Hannover (n° 3) c. Germaniei*, 19 septembrie 2013 [citată 14.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-126362%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-126362%22]})
20. Hotărârea *Mqn Limited c. Marii Britaniei*, 18 ianuarie 2011 [citată 14.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-102965%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-102965%22]})
21. Hotărârea *Lillo-Stenberg și Saether c. Norvegiei*, 16 ianuarie 2014 [citată 12.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-140015%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-140015%22]})
22. *Guide sur l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme*

- [citat 12.02.2023]. Disponibil https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_FRA.pdf
23. Hotărârea *I.V.Ț. c. României*, 1 martie 2022 [citat 14.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-215919%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-215919%22]})
24. Hotărârea *Bogomolova c. Rusiei*, 20 iunie 2017 [citat 14.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-174420%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-174420%22]})
25. Hotărârea *Kahn c. Germaniei*, 17 martie 2016 [citat 14.02.2023]. Disponibil [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-161412%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-161412%22]})